

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)

МАТЕРІАЛИ
V Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

31 березня – 2 квітня 2021 року

Том 1

ХАРКІВ
2021

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

ISBN 978-617-7886-20-3

Редакційна колегія:

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Твердохліб Т. С. – д-р пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лазарєва О. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дейниченко Г. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(протокол №2 від 10.03.2021 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Мітра», 2021. Т.1. 313 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Видано за рахунок авторів.

ISBN 978-617-7886-20-3

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2021

Тарарак Н. Г. Організація методичної роботи в закладах дошкільної освіти: ретроспективний аналіз	56
Ткачова Н. О., Щєбликіна Т. А. Онтопедагогіка: суть і місце в системі наукових знань	60
Чжан Хао, Юр'єва К. А. Китайські педагоги про роль народної музики у вихованні дітей дошкільного віку	64
Чжан Ян, Цінь Шен Розвиток ідей музичного виховання в педагогічних концепціях Е. Жак- Далькроза і З. Кодая	67
Чжао Бейбей, Юр'єва К. А. Мультимедіа в художній освіті китайських школярів і проблема медіа освітньої компетентності вчителів (міжнародний досвід)	70
Куліченко А. К. Медичний факультет університету Меріленда: передумови створення та витоки інноваційної діяльності у 19 столітті	73
До Цзінсюй, Го Цзяфей Формування підприємницьких здібностей студентів в університетах КНР	77
Чжан Ювень. До питання формування полікультурної компетентності у студентів китайських університетів	80
Секція II	
Дистанційна освіта: психолого-педагогічний базис, моделі, технології, ресурси	84
Акімова О. М. Тенденції розвитку професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до супроводу дистанційного навчання учнів з особливими освітніми потребами	84
Андрійчук (Радиш) Н. Б., Гвозд'їй С. П. Використання дистанційних ресурсів при вивченні біології людини у загальноосвітній школі	87
Білик В. М., Довгопола М. О., Мазур Д. С. Дистанційне навчання. Проблеми та переваги	91
Довженко Т. О., Небитова І. А. Дистанційне навчання як інноваційна форма професійної підготовки сучасного вчителя початкових класів	94
Дорош Т. Л., Дорошенко В. В. Формування творчої самостійності майбутніх учителів музики в дистанційному процесі	97
Доценко С. О., Чепелєв О. О. Організація самостійної роботи здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання	101

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Доценко С. О.

доктор педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Чепелєв О. О.

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Харків, Україна

Самостійна робота є важливим компонентом професійної підготовки спеціалістів у системі вищої освіти. У статті обґрунтовано значущість самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання. Представлені різні підходи до організації самостійної роботи із використанням можливостей дистанційної платформи Moodle.

Ключові слова: самостійна робота, дистанційне навчання, Moodle.

Students' Independent work is considered to be an important component of the professional training of experts in the educational system. The importance of students' independent work in the context of distance education has been substantiated in the article. Various approaches to organizing students' independent work through the capacities and possibilities of Moodle platform for distance learning have been presented in the article

Keywords: students' independent work, distance learning, Moodle Platform.

Одним із пріоритетних напрямків модернізації вищої освіти є дистанційне навчання. На законодавчому рівні під дистанційним навчанням розуміється «індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» (Концепція розвитку дистанційної освіти) [2].

В умовах дистанційного навчання особливу роль відводиться організації самостійної роботи здобувачів освіти. Вона визначається як особливий вид освітньої діяльності, який організовується викладачем та здійснюється за його керівництвом. Сьогодні, коли організації освітнього процесу у ЗВО здійснюється в рамках цифрового середовища, найважливішим питанням стає якість організації самостійної роботи із використанням цифрових інструментів. Тому **метою статті** є обґрунтування значущості самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання, зокрема на платформі Moodle.

Спираючись на практичний досвід, наведемо можливості платформи Moodle при організації самостійної роботи здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання. Так, самостійна робота може бути організована за

допомогою елемента «Завдання». Викладач складає завдання для самостійної роботи та розміщує їх на освітньому порталі у вигляді ресурсу «Файл». Крім основного завдання, викладач може розміщувати на сайті методичні рекомендації щодо виконання завдань самостійної роботи до кожної теми дисципліни, а також надати здобувачам освіти додатковий матеріал у вигляді нормативно-правових документів, авторських навчальних посібників та підручників. Всі додаткові навчальні матеріали також можуть бути розміщені на платформі у вигляді ресурсу «Папка» або «Книга». Ресурс «Книга» дозволяє розташовувати на сайт навчально-методичні посібники або матеріали великих обсягів із можливістю перегортати їх як книгу.

Також викладач повинен надати список обов'язкової та додаткової літератури, яку здобувачі освіти можуть використовувати при виконанні самостійних завдань. Бажано, щоб це були підручники або навчальні посібники, розміщені в електронних бібліотечних системах (репозиторії) ВЗО до яких у кожного здобувача освіти є доступ. За допомогою порталу відбувається взаємодія здобувача освіти та викладача в режимі off-line.

Для організації самостійної роботи можна також використовувати ресурс «Лекція». За допомогою цього ресурсу викладач може організувати інтерактивну лекцію. Суть даної форми організації самостійної роботи полягає в тому, що здобувач освіти може вивчати лекцію окремими фрагментами. Розглянувши теоретичні основи окремого питання лекції, здобувач освіти повинен відповісти на певні питання. Особливість цієї форми діяльності полягає в тому, що поки студент не дасть правильні відповіді на питання та не отримає позитивний результат, він не має права перейти до наступної частини лекції. Це дозволяє контролювати процес виконання завдання і відстежувати рівень засвоєння навчального матеріалу. Також зазначена форма є певною системою самоконтролю, що значно підвищує ефективність самостійної роботи здобувачів освіти та мотивує його до подальшого навчання.

Ефективною формою організації самостійної роботи на освітньому порталі є елемент «Форум», за допомогою якого можна організовувати заняття - обговорення, заняття - дискусії. При цьому він може проходити в системі off-line або on-line.

Викладач організовує форум на одну з актуальних проблем відповідно програмі навчальної дисципліни. Здобувачі освіти самостійно вивчають різні аспекти зазначеної проблеми та в визначений час «виходять» в форум та беруть участь у дискусії. Кожен учасник висловлює у форумі своє ставлення до зазначеної проблеми (теми), наводить способи розв'язання проблеми, реагує на думки інших учасників. Дана форма дозволяє організувати контактну самостійну роботу зі студентами. Викладач також має можливість об'єктивно і швидко оцінити самостійну роботу студента з підготовки до форуму, оцінити рівень володіння інформацією, проявлену активність.

При організації перевірки самостійної роботи студентів використовують елемент «Тест», за допомогою якого викладач створює банк питань та тести. У системі Moodle можна створювати питання різних типів: множинний вибір з однією чи кількома правильними відповідями; завдання на відповідність;

заповнення на заповнення пропусків; завдання на розрахунки тощо. Перевагою даного елемента є швидке оцінювання та надання результатів здобувачам освіти.

Наведені ресурси системи Moodle для організації самостійної роботи здобувачів освіти дозволили визначити нові ролі та функції викладача в умовах дистанційного навчання, а саме роль тьютора, автора курсу, консультанта або мотиватора.

Викладач-мотиватор. Його основним завданням є формування соціальних установок, інтересу та потреб щодо здійснення освітньої діяльності із використанням дистанційних технологій навчання. Викладач-тьютор є однією з головних ролей у системі дистанційного навчання під час самостійної роботи здобувачів освіти, тому що основним завданням в умовах дистанційного навчання є супровід студентів в інформаційному просторі. Саме тьютор організовує використання слухачами блоків дидактичної підсистеми дистанційної освіти, а саме: використання традиційної й електронної пошти, телефону, факсу, аудіо- і відеоконференцій тощо. Інакше кажучи, тьютор стає ключовою фігурою в дистанційній освіті, яка безпосередньо відповідає за проведення занять зі слухачами [3].

Викладач як автор курсів повинен вміти проєктувати навчально-методичний комплект, конструювати зміст навчального матеріалу, розробляти та коректувати навчально-методичну інформацію власного курсу для віртуальної освітнього середовища з використанням цифрових інструментів.

Викладач-консультант повинен вміти вчасно надати індивідуальну консультативну допомогу студентам на очних зустрічах та дистанційно (на відеоконференціях, відеосемінарах тощо). Для цього повинні бути сформовані навички роботи у віртуальному просторі.

Викладач-організатор. Виконуючи цю роль, викладач повинен вміти організовувати форми практичного та теоретичного навчання, самостійну роботу учнів через відеоконференцій, відеолекції та відеосемінари, чати та форуми.

Зазначимо, що всі зазначені ролі викладача в системі дистанційного навчання реалізуються в сукупності, що і приносить певний освітній ефект в ході організації самостійної роботи здобувачів освіти.

Щодо переваг, то система Moodle дозволяє реалізувати всі основні механізми спілкування: перцептивний (що відповідає за сприйняття один одного); інтерактивний (що відповідає за організацію взаємодії); комунікативний (що відповідає за обмін інформацією).

Отже, процес навчання з використанням модульної об'єктно-орієнтованої динамічної навчального середовища має ряд переваг, що дозволяють реалізувати певні принципи: величезний мотиваційний потенціал; конфіденційність; інтерактивність навчання, можливість багаторазового вивчення навчального матеріалу; модульність; динамічність доступу до інформації; доступність; наявність постійно активної довідкової системи; можливість самоконтролю; індивідуалізація; забезпечення наочності та багатоваріативності подання інформації тощо [4].

Таким чином, в умовах карантинних обмежень існують певні труднощі щодо організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання,

проте навіть у таких умовах можна організувати ефективну та продуктивну самостійну роботу студентів. Тому, беручи до уваги розглянуті в статті способи організації самостійної роботи, установи системи вищої освіти зможуть підвищити її, а викладачі розширити можливості її організації.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю., Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г. Технологія створення дистанційного курсу : навч. посіб. Київ : Міленіум, 2008. 324 с.
2. Концепція розвитку дистанційної освіти. [Український інститут інформаційних технологій в освіті]. URL: <http://uiite.kpi.ua/2019/06/03/1598/> (дата звернення 01.03.2021).
3. Кухаренко В. М. Тьютор дистанційного та змішаного навчання : навч. посіб. Харків : Міленіум, 2019. 307 с.
4. Технології дистанційного навчання: методологія створення та супроводу навчальних курсів : навч. посіб. [А. І. Прокопенко та ін.]. Х, 2019. 81 с.

ПРИНЦИПИ І МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Жерновникова О. А.

доктор педагогічних наук, професор

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Коваленко О. А.

доктор педагогічних наук, професор

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Коваленко Л. М.

кандидат педагогічних наук, доцент

Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва
м. Харків, Україна

У статті розглянуто провідні положення організації змішаного навчання в закладах вищої освіти. Проаналізовано основні онлайн платформи та цифрові засоби навчання, які сприяють упровадженню змішаного навчання в освітній процес вищої школи. Подано підходи до визначення поняття «змішане навчання». Схарактеризовано принципи і методи організації змішаного навчання в умовах університетського простору.

Ключові слова: *освітній процес, заклад вищої освіти, змішане навчання, принципи, методи, електронне навчання, інформатизація освіти.*

The article considers the principal provisions of blended learning management at higher educational establishments. The main on-line platforms as well as digital training tools contributing to blended learning introduction into high school's educational process have been analyzed. The approaches to determining the «blended